

TARTALOM

A ROMANTIKA LÍRÁJÁBÓL	6
ESZMÉK, KÉPZETEK, LÁTOMÁSOK	6
Az emberi lét törekenysége	6
Kettéhasadt világ 6 ■ Johann Christian Friedrich Hölderlin: <i>Az élet fele útján</i> 7 ■ <i>Az élet felén</i> 7 ■ <i>Az élet felén</i> 7 ■ <i>Az élet felén</i> 7 ■ Targyiasság és személyesség 9 ■ Meliorisz Béla: <i>Válahol</i> 9 ■ Johann Christian Friedrich Hölderlin: <i>Menón panasza Diotimáért</i> – részlet 10 ■ Johann Christian Friedrich Hölderlin: <i>Az élet édességeit</i> 10 ■ Pilinszky János: <i>Hölderlin</i> 10 ■ Novalis: <i>Himnuszok az éjszakához</i> – részletek 11	
A látomás mint teremtés	13
Lírai balladák 14 ■ William Wordsworth: <i>Daffodils</i> 14 ■ William Wordsworth: <i>Táncoló tűzliliomok</i> 15 ■ William Wordsworth: <i>Nárciszok</i> 15 ■ Magány és természetélmény 16 ■ Látvány és látomás 17 ■ Samuel Taylor Coleridge: <i>Kubla kán</i> 18	
Az örökléthez mért idő	19
John Keats költészetfelfogása 19 ■ John Keats: <i>Óda egy görög vázához</i> 20 ■ Öröklét és mulandóság 21 ■ Képolvasás 21 ■ A csend szerepe 21 ■ A leírás és a meditáció szólama 22 ■ A szép és az igaz 22	
Az elvágódás változatai	23
Percy Bysshe Shelley: <i>Óda a nyugati szélhez</i> 23 ■ Edgar Allan Poe: <i>Eldorádó</i> 26 ■ Robert Burns: <i>Falusi randevű</i> 26 ■ Heinrich Heine: <i>A dal szárnyára veszek</i> 27 ■ Heinrich Heine: <i>A kisasszony állt a parton</i> 27 ■ Victor Hugo: <i>Mert minden földi lélek</i> 28	
A MAGYAR ROMANTIKA IRODALMÁBÓL	30
A ROMANTIKA MAGYARORSZÁGON	30
Modernizáció és nemzeti gondolat 31 ■ Reformkor vagy romantika 31 ■ Romantika és népiesség 32 ■ Irodalmi élet 32	
A MODERN MAGYAR SZÍNJÁTSZÁS KEZDETEI	33
Karacs Teréz: <i>A régi magyar színészetéről</i> – részlet 34 ■ Déryné Széppataki Róza <i>Naplójából</i> – részlet 34 ■ Török Damascenus: <i>Az időt töltő mulatságok</i> – részlet 35 ■ Balog István: <i>Egy agg magyar színész életéből</i> – részlet 35	
Katona József: Bánk bán	39
Nemzeti dráma 39 ■ Történelmi téma, irodalmi vándormotívum 39 ■ Első szakasz, tizenegyedik jelenet 40 ■ Első szakasz, tizenkettedik jelenet 40 ■ Drámai alaphelyzet 43 ■ Első szakasz, tizenegyedik jelenet 43 ■ Összetett drámai konfliktus 45 ■ Gertrudis a konfliktusban 45 ■ Bánk köre és Gertrudis köre 46 ■ A bánki teljességszmény 46 ■ A középpontos ötödik felvonás 48 ■ Bánk tragikumuma 49 ■ Endre belátása 50 ■ Lefokozott világrend 51	
KÖLCSEY FERENC	52
A lírikus Kölcsey	53
<i>Himnusz</i> 53 ■ Hagyomány és utóélet 55 ■ Szószólói szerephagyomány 55 ■ Keretes szerkezet 56 ■ Retorikus érvelés 56 ■ Áldás – átok – kegyelem 57 ■ Verselés 57 ■ <i>Vanitatum vanitas</i> 58 ■ Keletkezés, téma 60 ■ Hagyományhoz kötöttség 60 ■ Történelembölcsélet és létértelem 60 ■ Retorikus szerkezet 61 ■ Értékfosztás 61 ■ Szemlélődő fölény 62 ■ Orbán Ottó: <i>Vanitatum vanitas</i> 63 ■ Zrínyi éneke (Zrínyi dala) 64 ■ Szerepvers 65 ■ Idő- és értékszembevető belső párbeszéd 65 ■ Zrínyi második éneke 66 ■ Az erkölcsi romlás tapasztalata 67 ■ Belső vita 67	
Az értekező Kölcsey	67
<i>Nemzeti hagyományok</i> – részletek 68 ■ <i>Mohács</i> – részletek 70 ■ <i>Parainesis Kölcsey Kálmánhoz</i> – részletek 71 ■ Intelem 74 ■ Erény 74 ■ Esterházy Péter: <i>Pápai vizeken ne kalózkodj!</i> – részlet 75	
Rövid pályakép	78
Kölcsey helye a kánonban 78 ■ Korai költészete és irodalmi tevékenysége 78 ■ 1820–1830-as évek 79 ■ Emlékbeszéd, értekezések 79	

VÖRÖSMARTY MIHÁLY	80
Az emberiségköltemény nyomában – Egy filozófiai mesedráma	80
<i>Csongor és Tünde – részletek az első felvonásból</i> 81 ■ Világdráma – világmagyarázat – mítosz 84 ■ Világszintek és szereplők 85 ■ Ősképek 85 ■ <i>Csongor és Tünde – részlet az ötödik felvonásból</i> 86 ■ Az Éj 87 ■ Kalmár, Fejedelelem, Tudós 88 ■ A szerelem mint létértelem 88 ■ Drámai költemény 89 ■ Kétszintes dráma 90	
Költészete az 1830-as és 1840-es években	90
<i>Szózat</i> 91 ■ Műfaj, beszédmód, szerkezet 92 ■ Történelmiség és jövőkép 93 ■ <i>Ábránd</i> 95 ■ Radnóti Miklós: <i>Két karokban</i> 95 ■ <i>A Guttenberg-albumba</i> 96 ■ <i>Az emberek</i> 96 ■ <i>Fóti dal</i> 98 ■ <i>Gondolatok a könyvtárban</i> 100 ■ Kérdésfelvetések 104 ■ Művelődéskritika? 104 ■ Leszámolás a felvilágosodás illúzióival 105 ■ Válaszkísérletek 105	
Lírája Világos után	106
<i>A vén cigány</i> 106 ■ Merész képalkotás 108 ■ Paradox alaphelyzet 108 ■ Önmegszólító versbeszéd 108 ■ A körforgás átértelmezése 109 ■ Feloldódó paradoxon 109 ■ <i>Előszó</i> 111 ■ Próféti, apokaliptikus versbeszéd 113 ■ Idő- és értékszembesítés 113 ■ Előszövegek, szövegeköttség, szövegváltozatok 114 ■ A körkörös időszemléletből fakadó értelmezés lehetőségei 115 ■ Gaia 115 ■ Korszaknyitány és felmentés 116	
Rövid pályakép	116
Helye a kánonban 116 ■ Zalán futása 117 ■ Epikus és drámai költemények 117 ■ Költészete 117 ■ Az irodalomszervező 118 ■ Világos után 118	
PETŐFI SÁNDOR	120
A népiesség jegyében	121
<i>Hortobágyi kocsárosné...</i> 121 ■ Népies helyzetdal 122 ■ Természetesség és tudatos megformáltság 122 ■ <i>Ki vagyok én? nem mondom meg...</i> 123 ■ <i>Fa leszek, ha...</i> 123 ■ <i>Megy a juhász számáron...</i> 123 ■ Lackfi János: <i>Megy Béla bá Trabanton</i> 123	
Az eposz paródiája – A helység kalapácsa	124
A műfaj időszerűsége 126 ■ Eposzparódia 126 ■ Elbeszélői szerep, stílusparódia, stílusterés 128 ■ A hexameter imitálása és elrontása 129 ■ Mesterkéltesség és természetesség 129 ■ <i>A természet vadvirága</i> 129 ■ Tolnai Ottó: <i>árvacsáth</i> 130	
A személyiség és személyesség ciklusa – Felhők	131
<i>Mögöttem a múlt...</i> 131 ■ <i>Emlékezet</i> 131 ■ <i>Ha jönne oly nagy fergeteg...</i> 131 ■ <i>Itt állok a róna- középen...</i> 131 ■ <i>A bánat? egy nagy óceán</i> 131 ■ <i>Elmém ezen sokat gondolkodik...</i> 132 ■ <i>Az álom...</i> 132 ■ A ciklus jellemzése 132 ■ <i>Mögöttem a múlt...</i> 133 ■ <i>Itt állok a rónaközépen...</i> 133 ■ <i>A bánat? egy nagy óceán</i> 134	
A változékonyság ars poeticája	135
<i>Dalaim</i> 135 ■ Az ösztönös költészet programja 136 ■ Népképviselő 136	
Forradalmi látomásversek és politikai költészet	137
<i>A XIX. század költői</i> 137 ■ Címmeditáció 138 ■ Retorikus szerkezet 139 ■ Váteszszerep 139 ■ Döntés- kényszerek 139 ■ Bibliikus utalások 140 ■ Utópisztikus program 140 ■ Jövőkép 140 ■ <i>Egy gondolat bánt engemet...</i> 140 ■ Szilágyi Domokos: <i>Héjjasfalva felé</i> 141 ■ <i>Az ítélet</i> 142 ■ Jónás Tamás: <i>Fél-uram!</i> 144 ■ <i>Nemzeti dal</i> 145 ■ <i>A nép nevében</i> 146	
Szülőföld és tájköltészet	147
<i>A puszta, télen</i> 147 ■ Romantikus tájselejtés 149 ■ Szabadságéssze 149 ■ <i>Kiskunság</i> 149	
A hitvesi költészet darabjaiból	152
<i>Szeptember végén</i> 152 ■ Kétarcú ősz 153 ■ Látomás és vallomás 153 ■ <i>Minek nevezzelek?</i> 154 ■ Nyelvölcséleti kérdésfelvetés 155 ■ Újrakezdések 155 ■ Romantikus szerelemfelfogás 156 ■ Szabálytalan forma 156	
A költő szerep átértelmezése: Az apostol	156
<i>Részlet a III. részből</i> 157 ■ <i>Részlet a X. részből</i> 158 ■ <i>Részlet a XI. részből</i> 158 ■ Elbeszélő költemény 160 ■ Az egyedülállt beszédhelyzetei 160 ■ Ember vagy polgár 161 ■ A közösségi szerep- felfogás módosulása 161 ■ Tragikus ironia 161 ■ Elbeszélői nézőpont 162	
Költő és katona	162
Nemzeti függetlenség és szabadságéssze 162 ■ <i>Európa csendes, újra csendes</i> 163 ■ Helyzet- értékelés 164 ■ Buzdítás és áldáskérés 164 ■ <i>Pacsirtaszót hallok megint</i> 164	

Pályakép	165
Helye a kánonban 165 ■ A népiesség jegyében: 1842–1844 166 ■ Romantikus individualizmus: 1845–1846 166 ■ Romantikus szabadságeszmény: 1847–1849 167 ■ Forradalmi látomás-költészet 168 ■ Szerelmi líra 168 ■ Tájköltészet 169 ■ A forradalom és szabadságharc politikai költészete, szerepválság 169 ■ Költői szerepváltozatok 170 ■ A modern polgári költő 170 ■ Petőfi-kultusz 171 ■ Esterházy Péter: <i>Petőfi, a légtornász</i> 172 ■ Vörös István: <i>A füstbement nyelv</i> 173	
A MAGYAR ROMANTIKA PRÓZÁJÁBÓL – JÓKAI MÓR	174
Az arany ember	175
<i>A Vaskapu</i> 175 ■ Esterházy Péter: <i>Hahn-Hahn grófnő pillantása</i> – részletek 178 ■ <i>A vörös félhold</i> – részlet 180 ■ <i>A „Senki” szigete</i> – részlet 182 ■ <i>A „Senki”</i> – részlet 183 ■ Téma 184 ■ Romantikus teljességelv 184 ■ Szentimentális idill 185 ■ Midász-mítosz 185 ■ Jellem és sors 186 ■ Elbizonytalanító zárlat 187 ■ Az elbeszélő tudása a helyzetekről és a jellemekről 187	
Jókai Mór: Az gróf Sötét Péter két hitvese	190
<i>Az gróf Sötét Péter két hitvese</i> 190	
Rövid pályakép	195
Az életmű jelentősége 195 ■ Pályája 195 ■ Elbeszélői szemlélete és alkotásmódja 196	
 NÉV- ÉS KIEJTÉSMUTATÓ	 198
 FOGALOMMUTATÓ	 199